

רשמה א.ב. 3817

פרוטוקול מספר 44/ד'
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ג', כ"ח אדר ב' תשי"ט - 7.4.59
בשעה 08.30

משתתפים:

- ז. ורהפטיג - יו"ר
- ב. ארדיטי
- י. אלון
- ע. איכילוב
- ב. אזניה
- ה. ברנר
- מ. בגין
- ד. בר-לב-האי
- י. גרוס
- ע. דגני
- ש. הלל
- י. כמיס
- ב. לוקר
- ח. צדוק
- מ. קסים
- י. קליבנוב
- י. ש. רוזנברג
- ח. רובין
- י. שופמן

מזמנים:

- שר הפנים • בר-יהודה
- שר המשפטים פ. רוזן
- מר ידין - משרד המשפטים
- מר רוזנטל - משרד המשפטים
- מר גוברמן - משרד הפנים
- ש. קדמי - מתורגמן

סדר-היום:

1. חוק הבחירות לכנסת (תיקון)
2. חוק לתיקון פקודת העיריות

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני פותח את הישיבה.

1. חוק הבחירות לכנסת (הרכב ועדת הבחירות)

סעיף 1 (תיקון סעיף 12 לחוק)

=====

היו"ר ז. ורהפטיג:

(קורא את הסעיף).

תיקון זה בתקבל על דעת כל החברים, אבל אני מציע להחליף את המלה "משתתפות" במלים "שלקחו חלק בחלוקה זו". כי הכוונה היתה לתקן את הסעיף המקורי בצורה שהמקומות שישארו - יתחלקו לא לפי גודל הסיעות, אלא רק בין הסיעות שקיבלו יותר מ-4 מקומות.

י.ש. רוזנברג:

אני מציע למחוק בכלל את סעיף (3) ולהשאיר רק את סעיף-קטן (2).

שר הפנים י. בר-יהודה:

המספר של 150 אלף נבע מזה שאחדתי כי מד גרץ
אומר שאין להבהל, כי 150 אלף פרושו קפיצה ב-400 אלף לעומת הבחירות הקודמות,
וזה בלתי-אפשרי. מדברים אלה יצרה העתונות את הדברים שכתבה.

סעיף 8:
=====

(קודא את הסעיף)

היור ז. ורהפטיג:

כאשר נדון בחוק זה אחרי הפגרא, אציע
שהגיל יהיה 18 ולא 20.

י. ש. רוזנברג:

ה ר ח ל ט

סעיף 8 נ ת ק ג ל

סעיף 9:
=====

(קודא את הסעיף)

היור ז. ורהפטיג:

האם יש הערות לסעיף זה?

מדוע יציג ראש העיריה או מי שימנה לכך
את הנספחים? מדוע לא ייעשה הייצוג כמו
שנקבע לגבי פנקס הבוחרים? כשם ששר הפנים דואג להצגת פנקס הבוחרים,
הוא ידאג גם להצגת הנספחים.

י. ש. רוזנברג:

אם ראש העיריה הוא המציג - זה ענין אחר,
אך אינני מסכים לכך שמי שימונה לכך יציג את הנספחים.

מר גלוברמן:

לפי חוק פנקס הבוחרים מציג שר הפנים
את הפנקס. לפי אותו חוק רשאי שר הפנים
להטיל את האחריות להצגה על הרשויות המקומיות, ושר הפנים עושה זאת בתקנות
על דברי סדרי ההצגה ועל מינוי נציגים להצגה מבין העובדים הבכירים של
הרשויות המקומיות.

מדוע לא ינהגו כך גם לגבי הנספחים?

היור ז. ורהפטיג:

אני מקבל זאת.

שר הפנים י. בר-יהודה:

ב. אזניה:

למען הזהירות ברצוני לבקש שייקבע תמן
ממושך יותר לערעור, במקום 7 ימים - 14 יום.

לא ניתן להאריך את המועד, משום שהדבר
הזה קשור במועדים אחרים.

שר הפנים י. בר-יהודה:

אני מסכים שההצגה תהיה על אחריות כל ראש עיר,
או שינהגו כמו לגבי פנקס הבוחרים.

2. חוק לתיקון פקודת העיריות

י.ש. רוזנברג:

אני מציע לקבל שני סעיפים של חוק זה שאפשר לאשר אותם בכנסת, ולא לדון בחוק כולו עתה, כי הוא ארוך ומסובך ולא נצא ממנו בימים הקרובים. כוונתי לסעיפים בדבר הצמדה וקביעת תאריך הבחירות. אני מציע לדון בסעיפים אלה בלבד, ואת שאר ההוראות להשאיר כפי שנמצאות בחוק הקודם כי אין הן דחופות לגבי הבחירות הקרובות.

שר הפנים:

נדמה לי שפרט לסעיף 3 המדבר על התקופה של חמש שנים, כל שאר הסעיפים הינם הכרחיים לגבי הבחירות הקרובות, מפני שברגע שאתה מחליט על החלפה - אתה צריך לדבר על אפשרות של ערעור וכו', והסעיפים קשורים זה בזה. אם סעיף 6, למשל, יתקבל - סעיף 7 הוא רק טכניקה שלא תיתקל בהתנגדות.

אני מציע לפתוח את הדיון בחוק בסעיף 6, והסעיפים הנאים אחריו. לאחר מכן ישאר עוד הענין של תאריך הבחירות.

היו"ר ז. ורהפטיג:

בהתאם לתקדים של חוק הגנת הדייר, נצטרך - אם נלך בדרך זו של דיון רק בחלק מן הסעיפים והשאר האחרים תלויים ועומדים - להביא לכנסת שני דברים: ראשית - בקשה להסכמה לחלוקה זו; ושנית - את החוק שיתקבל בקריאה שנייה.

נעבור עתה לדיון בסעיפים.

סעיף 2
=====

היו"ר ז. ורהפטיג:

(קורא את הסעיף).

י.ש. רוזנברג:

אני מציע לכתוב פשוט: "היום הקובע הוא היום הקובע לפי חוק הפנקס".

ע. איזכילוב:

המושג "היום הקובע" היה שבאותו יום המקום המסויים היה מקום המגורים הקבוע של התושב. ואם כתוב ה-31 בדצמבר שלפני יום הבחירות, האם זה שומר על מובן זה? אם לא - אני מציע להוסיף שב-31 בדצמבר היה זה מקום מגוריו הקבוע.

שר הפנים:

בחוק פנקס הבוחרים כתוב: היום הקובע הוא היום שנקבע להתחלת הכנתו של פנקס הבוחרים לפי סעיף 10. משום כך אני מציע בסעיף 2 של הצעת החוק הזאת למחוק את ההגדרה ולכתוב: "היום הקובע הוא היום הקובע לפי חוק פנקס הבוחרים".

מר גוברמן:

ההגדרה של היום הקובע בחוק הפנקס מתייחסת לגבי כל שנה ושנה, בשעה שלפי חוק לתיקון פקודת העיריות הכולנה היא ל-31 בדצמבר שלפני אום הבחירות בלבד.

היו"ר ז. ורהפטיג:

יש שלושה מקומות בהם מוזכר היום הקובע בפקודת העיריות. ראשית - בסעיף 2, סעיף ההגדרות. שנית - בסעיף 7 המדבר על גודל העיריה, ושלישית - בסעיפים 10 ו-11 המדברים על מי שרשאי לבחור, מי שגר במקום הקבוע.

בחוק פנקס הבוחרים לכנסת יש ביטוי: היום הקובע, שהוא התאריך של 31 בדצמבר של שנה פלונית. במקום להשתמש אפוא בתאריך 31 בדצמבר אנו יכולים להשתמש במלים "היום הקובע", אבל לא בכל סעיף מארבעת הסעיפים הללו. נבדוק אפוא את ארבעת הסעיפים שהזכרתי ונראה היכן אפשר להשתמש במלים "היום הקובע" לפי חוק הפנקס.

י.ש. רוזנברג:

בסעיף 3 כתוב ששר הפנים רשאי לקבוע מועד בחירות שונה לעיריה פלונית. אם כותבים אפוא בסעיף 2 שהיום הקובע הוא כמשמעותו בחוק פנקס הבוחרים - זה עונה לדרישות ולא צריך יהיה לשנות זאת בכל מקום.

מר ירין:

המונח "היום הקובע" מופיע בשלושה סעיפים בחוק זה, פרט לסעיף 2, סעיף ההגדרות. בסעיף 7, המדבר על מספר חברי העירייה, המונח של "היום הקובע" לפי פנקס הבוחרים אינו עונה, כי מספר חברי העירייה נקבע לפי מספר הבוחרים לא בכל שנה - כמו היום הקובע לפי פנקס הבוחרים - אלא אחת לכמה שנים, בשבועות עירייה חדשה. משום כך לבי סעיף זה מוטב לכתוב "היום הקובע - 31 בדצמבר שלפני יום הבחירות לעיריות".

היו"ר ז. ורהפטיג:

גם שם אפשר לומר: היום הקובע לפי חוק פנקס הבוחרים, ולהוסיף: היום הקובע שלפני שנת הבחירות.

מר ירין:

לגבי הסעיפים 10 ו-11 מופיע ביום הקובע היום הקובע בפקודת העיריות, ושני הסעיפים הללו משתנים לחלוטין ע"י הצעת החוק הזאת. בסעיף 10 לא יהיה עוד מקום ליום הקובע, ובסעיף 11 יימחקו המלים "היום הקובע" במקום בו הן מוזכרות. יוצא שהמלים "היום הקובע" יש להן משמעות רק בסעיף 7(ב), ומשם כך אנו מציעים בסעיף 7 לכתוב מיד את התאריך, במקום לכתוב זאת בסעיף 2, סעיף ההגדרות.

מ. בגין:

אני מציע להחליף את סדר הסעיפים גם בהצעה זו וגם בפקודה שאנו עוסקים לתקנה. אעפ"י שהמדובר הוא בסעיף 2 ואח"כ בסעיף 7 - בכל זאת הסדר הוא הפוך. צריך לקבוע קודם-כל מה בא במקום מה. במקום שני סעיפים צריך לדעת לקבוע סעיף אחד עם שני סעיפים-משנה, ולכתוב: (1) בסעיף 7(ב) לפקודה, במקום "היום הקובע", יבוא... (2) ובסעיף 2 לפקודת העיריות תימחק ההגדרה של "היום הקובע".

י.ש. רוזנברג:

אני מתנגד בהחלט למחוק את ההגדרה ראשית, אינני מסכים עם מר ירין למחוק את סעיף 11: על כך דובר הרבה אתמול. שנית, אינני רואה שמחיקת סעיף 2 תשנה משהו לגבי סעיף 7. הבחירות בעיריות, כמו הבחירות לכנסת, יכולות להתקיים בכל שנה ושנה, כיוון שלשר הפנים יש רשות לקבוע מועד בחירות אחר בעירייה מסוימת. צריך אפוא להיות יום קובע לגבי כל שנה ושנה. אלמלא היה לנו חוק הפנקס - צריכים היינו להגדיר ולומר: היום הקובע לגבי חוק זה הוא ה-31 בדצמבר של השנה הקודמת לשנת הבחירות. הגדרה זו כתובה בדיוק בחוק פנקס הבוחרים, ולכן, במקום לומר זאת שוב בחוק זה, אפשר לומר פה: כמו שכתוב בחוק הפנקס. משום כך אני מציע לכתוב בסעיף 2: "היום הקובע הוא היום הקובע שנקבע בכל שנה במשמעותו בחוק פנקס הבוחרים".

י. שופמן:

אנו שוכחים כאן שלגבי הבחירות בעיריות - לעומת הבחירות לכנסת - יש תנאי של ששה חדשי שהיה לפני היום הקובע.

שר הפנים:

רציתי רק להעיר לדבריו של ח"כ בגין שהיות וחוק זה הוא תיקון לחוק קיים - הרי, אם לא נלך לפי סדר המספרים של החוק העיקרי, נביא לידי גלבול, ולכן לא כדאי לתקן.

אשר להצעה לגבי היום הקובע, היות ואנו מעבירים את כל היסוד לפנקס בוחרים ולרשימות הנוספות המוכנות לאותה שנה - אפשר לדעת לקבל את הצעתו של ח"כ רוזנברג. זה גם מבטיח לערוך חששה חדשים מתוך הששה שהזכיר ח"כ שופמן. כי אם פנקס הבוחרים יכול לשמש יסוד רק ל-5 חדשים אחרי ה-31 בדצמבר - הרי, אם תעשו את החשבון, אנו מקבלים לפחות ארבעה חדשים ו-9 ימים במקום הששה המוזכרים.

כמו-כן אני רוצה להבהיר שאין בכוונתנו למחוק את סעיף-קטן (ג) של סעיף 11, אלא - כיוון שמוחקים את סעיף-קטן (א) - סעיף-קטן (ג) לא יהיה עוד (ג), אבל הוא לא יימחק.

ע. איכילוב:

אני מציע לקבל החלטה מוקדמת בוועדה: שלא למחוק את סעיף 11, כדי שלא אצטרך לחשוש, כשאנו דנים בכל סעיף וסעיף, מפני כוונה למחוק ע"כ את סעיף 11.

ח. צדוק:

לא נראה לי לתלוש את סעיף 11 מתוך החוק כולו המונח לפנינו, ובחליט להצטרף לא למחוק אותו. ייתכן שתוך ההתקדמות בעבודתנו נגיע לכלל מסקנת ועדת דוקא שינוי בסעיף זה. עכ"פ, בחליט מה שנחליט, נראה לי שמשינויים טכניים בסעיף 11 לא נוכל להימלט כתוצאה מעצם התפישה שאנו עוברים משיטת פנקס העיריות, שגותה מכינה ועדת הבחירות, לשיטה של פנקס בוחרים שעיקרו מבוסס על דבר אחר לגמרי.

מר ידיון:

להצעתו של ח"כ רוזנברג: - אם הוועדה רוצה להכניס את ההגדרה של חוק פנקס הבוחרים לסעיף 2 - אין רע בכך, כי המושג של "היום הקובע" אינו מופיע בשום סעיף אחר של פקודת העיריות, אם כי סעיף 2, סעיף ההגדרה, מיועד להלווה את אי-אפשר להשאיר בסעיף 7 (ב) את המלים "היום הקובע" כמשמעותו בחוק פנקס הבוחרים לכנסת" בלבד, מפני ששם כתוב: 31 בדצמבר של שנה פלונית. בסעיף 7 נצטרך אפוא לומר במקום היום הקובע - 31 בדצמבר הקודם לשנת הבחירות או ליום פנקס הבוחרים.

משום כך אני חושב שהדרך הטובה להגיע למסקנה היא להכניס בסעיף 7 (ב) את התיקון המוצע בסעיף 2, ולומר בו: "היום ה-31 בדצמבר שלפני יום הבחירות", במקום "היום הקובע", ובכתיבים להשאיר את סעיף פתוח. אם ימצאו אח"כ סעיפים נוספים שההגדרה לפי חוק פנקס הבוחרים תהיה מתאימה להם - נכניס זאת אח"כ בסעיף 2.

היו"ר ז. ורהפטיג:

השאלה אם לכתוב "ה-31 בדצמבר" או "היום הקובע" לפי חוק פנקס הבוחרים" אין נפקא מינה ברור שאם נכתוב בסעיף 7 "היום הקובע" ונרצה להוסיף פירוט כדי שלא יהיה ספק, נצטרך להוסיף: "היום הקובע שלפני יום הבחירות".

משום כך אני מציע לתקן את סעיף 2 ולומר בו: "בסעיף 2 לפקודת העיריות היום הקובע כמשמעותו בחוק פנקס הבוחרים". בכך נפתח את החוק.

ח. צדוק:

יש טעם לקבוע הגדרה גם לילועת החוק המונח "היום הקובע" מופיע לראשונה בסעיף 7. אם הוא נועד להופיע רק פעם אחת - בסעיף 7 בלבד - אין טעם בהגדרה.

עכ"פ, הוסכם בינינו שהיום הקובע הוא היום הקובע לפי חוק פנקס הבוחרים הקודם ליום הבחירות לעיריות. לפי מציע אנוח לסכם שזהו התוכן של היום הקובע. אם יתברר שהיום הקובע אינו מופיע רק במסעיף 7 - נשלב הגדרה זו בסעיף 7. אם יתברר ש"היום הקובע" מופיע בעוד סעיפים - נעשה זאת בהגדרה בסעיף 2.

הוחלט: (1) בסעיף 2 לכתוב: "היום הקובע לפי חוק פנקס הבוחרים"; (2) בסעיף 7 (ב) - "היום הקובע שלפני יום הבחירות".

היו"ר ז. ורהפטיג:

נקדים עתה את הדיון בסעיף 11 לדיון ביתר הסעיפים.

סעיף 11
=====

היו"ר ז. ורהפטיג:

(קודא את הסעיף).

שר הפנים:

כפי שכבר אמרתי, אין אנו מציעים למחוק את סעיף 11 (ג). לא אנפת לי בהם בסעיף (ב) ישאד, אם כי תהיה בכך חזרה על מה שכבר מופיע בסעיף 10 "ועד היום" בפנקס הבוחרים זכאי לבחור למועצה".

איננו מסכים להשאיר את סעיף (א). אתם אומרים: "היום הקובע ובמשך ששת החודשים שקדמו לו". מפי הוועדה, תיאורטית יכול הדבר להיות ארבעה חודשים ו-9 ימים. אם תקבלו את סעיף (א), פירוש הדבר יהיה 16 חודשים ו-9 ימים, כיוון שאינך יכול להשתמש בזו בפנקס האחדון המכסה רק ארבעה חודשים ו-9 ימים, ואתה צריך לקחת פנקס של שנה קודמת. אני מסכים לכדוק אם לא צריך להעיר במקום כלשהו שאין הכוונה לאפשר לקבוע את יום אחד.

שר הפנים:

אשר לגיל המוזכר אף הוא בסעיף 11(א) - גם כאן יוצא שאם ביום הקובע אדם לא היה בן 18 שנים ומעלה הוא לא יוכל להיכלל בפנקס, ולכן גם זה מיותר. אני מציע אפוא לחוק את סעיף 11(א).

י. ש. רוזנברג:

שר הפנים טועה כאן. השאלה העיקרית היא דוקא בסעיף 11(א) (1). השאלה איננה אם אדם גר במקום מסויים אחרי פנקס הבוחרים, אלא אם גר בו ביום שנרשם. הוא נרשם אפוא ב-31 בדצמבר, וטוען שנפנס לגור במקום מסויים ב-29 בדצמבר, ואז הוא נרשם בפנקס. ב-2 בינואר הוא עוזב את המקום, ויש לו זכות הצבעה שם. הקולגיה איננה כמה זמן הוא גר במקום אחרי שקיבל את זכות הבחירה ואת זכות הבחירה אין הוא מקבל ב-9 במאי אלא ביום הקובע - אלא השאלה היא כמה זמן גר במקום לפני שקיבל את זכות ההצבעה ב-31 בדצמבר. משום כך הסעיף (א) (1) הוא הכרחי.

שר הפנים:

אם לקבל את הפירוש הזה, נופל בכלל העניין של פנקס הבוחרים ואתו יחד החוק כולו.

ד. בר-רב-האי:

החברים מתעלמים כל הזמן מהעובדה שהחידוש המופיע פה הוא עניין ההצמדה לפנקס הבוחרים לכנסת. ועדת הבחירות של העירייה רק מבצעת בחירות דאיינה אחראית לרשימת הבוחרים. משום כך צריך לדעת סעיף 11 להיקרא כדלהלן: צריך למחוק את הסעיפים (א) ו-(ב), וכן את המלים "כדי להסיר ספק...". והסעיף יהיה אפוא: "לצורך פקודה זו: (1) אין לאדם... אלא מקום מגורים אחד; (2) מקום מגוריו של חייל... וכו', עד לסוף הסעיף.

ב. אזנזיה:

אילו המדובר היה על פעולה העלולה להיעשות ע"י אזרחים לקראת הירשום ב-31 בדצמבר - הייתי מבין שיש כאן ויכוח אם ששה חדשים או לא. אבל האדם היום אינו יכול כבר להירשם ל-31 בדצמבר; כיום הוא כבר רשום, ואינו יכול עכשיו לזייף באופן רישורואקטיבי, כי ה-31 בדצמבר כבר חף. וכיוון שכך, חוזרת הטענה של שר הפנים אם ב-31 בדצמבר רשום אדם גר במקום מסויים - אין עוד סכנה שלקראת הבחירות הקרובות יגור במקום זה פחות מ-4 חדשים ו-9 ימים עד ה-9 במאי, והבעיה הנשארת היא רק אם ששה חדשים או 4 חדשים ו-9 ימים. ובגלל החדשים הללו לא כדאי להוסיף בספחים. אני מוכן להסכים שהתיקון הזה יהיה רק אד-הוק, לבחירתו הקרובות בלבד.

ח. רובין:

אינני מסכים לכך.

י. שופמן:

לדעתי טועה ח"כ אזנזיה בגישתו הכללית. לפי החוק הזה, ובייחוד לפי הנספח ביחס לתיקון לחוק פנקס הבוחרים, יכול כל אחד לבקש למחוק אותו במקום אחד ולהעבירו למקום אחר, ואז הטענה שה-31 בדצמבר כבר איננה קיימת. ואת הערעורים אי-אפשר לבטל, כי לפעמים קורות גם טעויות שצריך לתקן. אין לנו כל צורך לחזור לפנקס הבוחרים הקודם. אנו טוענים שביחס לבחירות לעיריות הרישום בפנקס הבוחרים בלבד אינו מספיק, כי יש תנאי נוסף: שבשעה שהוכן פנקס הבוחרים עם היום הקובע של 31 בדצמבר, היה האדם תושב המקום לפחות ששה חדשים, ואין צורך לחזור לפנקס הקודם.

היור' ז. ורהפטיג:

אם כך, לפי איזו רשימה תפעל במקרה זה?

י. שופמן:

ישנה כל מערכת הערעורים.

ח. רובין:

הבעיה היא באמת בעיית העררים. אבי בעד הצעת משרד הפנים, ולא כהצעה חד-פעמית אלא כדבר קבוע, ואני מתנגד להצעת הפשרה של ח"כ אזנזיה. אך מי שתומך בהצעת הממשלה חייב לענות לטענתו של ח"כ שופמן. כי ייתכן באמת בדרך של ערר וערעור להכניס משהו שהיה במקום אחד לרשימה במקום אחר.

אני מנסה לענות על בעיה זו בדרך הבאה: אם מישהו מערער לגבי הבחירות לכנסת - אין הערעור הזה מעבירו אוטומטית מרשימת בעלי זכות הבחירה לעירייה, אלא בתנאי שיוכיח שמקום מגוריו היה במקום פלוני לפני ה-31 בדצמבר. הצהרתו בלבד בעניין זה אינה מספקת, אלא עליו להוכיח זאת.

ה'ו'ר ז. ורטהפטיג:

פירוט הצעתך שאת העררים יערכו בשתי רשימות נפרדות, האחת לכנסת והשניה לעיריות.

ח. רובין:

כן. השאלה היא רק אם זה ניתן מבחינה מעשית.

שר הפנים:

אני חושב שלא. לעומת זה הצעתי אני בקשר עם בעיה זו את התיקון לחוק פנקס הבוחרים לכנסת. כאן נאמר שניתן לכל חברי ועדת הפנקס רשימת הבוחרים שעברו ממקום למקום. כן יש תוספת לסעיף 35 של החוק: אם כתוצאה מערך ואם כתוצאה מבקשה שהוגשה כאמור (כלומר: על כל רשימת ההעברות שאחרי ה-31 בדצמבר, אחרי הטיחה הראשונה של הפנקס) - יש רשות לכל חבר ועדת הפנקס להגיש ערר. אני חושב שזוהי תשובה לח"כ רובין. עכ"פ, כל תשובה שאנו יכולים לתת אינה צריכה לשנות את העובדה שהפנקס הוא פנקס, ולא פנקס-פלום או פנקס-מינוס משהו. אם יערוו חברי ועדת הפנקס על העברה כזאת - הערעור לא יהיה לגבי הבחירות לעיריות, אלא לגבי עצם ההעברה. אני מוכן לקבל כל הצעה של תוספת פרטים שעליהם אפשר לערער. מה שאינני יכול לקבל הוא שיהיה פנקס עם תוספות לפנקס.

י.ש. רוזנברג:

הייתי מוכן לקבל את הגישה שהפנקס הוא הקובע. אבל יש פה הבעיה של ערעורים, גם ערעור כדי להוסיף וגם כדי להוציא מהפנקס. אפשרות אחת היא זו שהציע ח"כ רובין - אבל כאן אני מתנגד לעקרון. כי מי שרוצה להצביע במקום כלשהו, צריך לגור באותו מקום זמן מסוים לפני שהוא מקבל בו את זכות הבחירה, ולא ייתכן שיגור שם שבוע אחד לפני הבחירות. אם מקבלים את העקרון הזה - אין מקום לשני פנקסי ערעורים.

אפשרות שניה היא שגם לגבי הכנסת נאמר: מה שבמצא בפנקס הוא הקובע. מי שבא לערער ורוצה לשנות את מקום מגוריו - אין מקבלים את הערעור אלא אם כן גר זמן מסוים במקום המסויים לפני ה-31 בדצמבר. ואז אפשר לוותר על שני פנקסים ולהסתפק באחד. מה שאינני מוכן לקבל הוא שנשאר אפשרות פתוחה לאדם שיגור במקום מסוים יומיים לפני ה-31 מצמבר ויעזוב מיד לאחר מכן, ויקבל שם זכות בחירה.

שר הפנים:

אבל את הערעור הוא צריך להגיש ב-20 באפריל, ואז הוא כבר גר חדשים אחדים אחרי ה-31 בדצמבר.

י.ש. רוזנברג:

אבל הוא אינו חייב להוכיח שהוא גר במקום מסויים אחרי ה-31 בדצמבר, אלא רק שבאותו

יום של 31 בדצמבר היה גר שם.

ע. איכילוב:

מוסכם על כולנו שאדם צריך להיות תושב קבוע בעיר מסויימת כדי שיוכל למרוך בה, ולהיות תושב קבוע שם לפני ה-31 בדצמבר. באשר הפנים ואומר: יש הקושי של פנקס הבוחרים. אם תגידו ששה חדשים לפני ה-31 בדצמבר - לא הפנקס הזה. המוסד היחידי היודע על ההודעות הללו של העברה ממקום למקום הוא מרשם התושבים, לא הכנסת ולא העיריה. זהו אפוא ענין טכני בלבד, ובידי משרד הפנים להוסיף זאת בפנקס.

שר הפנים:

משרד מרשם התושבים אינו יודע על כל ההעברות, ועכ"פ הוא יכול לקבל הודעה על כך כעבור שנה ויותר מיום ההעברה.

ע. איכילוב:

אם מרשם התושבים אינו יודע - אזי גם הפנקס אינו מסמן. בכל אופן, אם מרשם התושבים אינו יודע במאה-אחוז אלא ב-80 אחוז בלבד, ואזרח כלשהו יודע לגבי אזרח אחד שעבר או לא עבר - הוא יכול לערער לפני הוועדה. מה ששר הפנים מציע הוא לשלול מהאזרח הפשוט היודע שאדם מסויים אינו תושב בעיר, לבוא ולערער. טענתו של השר שע"כ אנו פוסלים את פנקס הבוחרים איננה טענה, וזה עומד בסתירה לכל ענין העררים.

ב. אזוביה:

אני רוצה להגן על טענתו של שר הפנים ולהסביר אותה. אני יוצא משתי הנחות. ראשית - מי שבינו 31 בדצמבר גר לפי מרשם התושבים במקום מסויים - הוא תושב אותו מקום. אפשר לערוך על כך ולטעון שהוא אמנם תושב המקום אבל אינו גר שם למעשה. בגד זה אין לי התנגדות.

ב. אזניה:

שנית - אני תוסך בדעתו של שר הפנים
שלא ייתכן פנקס-בוחרים-מיינוס. הערר צריך להיות מכוון לגבי שני הדברים
כאחד, ולא חשוב אם לגבי תוצאות הבחירות לכנסת אין זה משנה. אם יטענו
לגבי מישור שגר במקום מסויים, אבל ב-31 בדצמבר, מתוך כוונה מראש לקבל
זכות בחירה במקום אחר ברשם במקום זה ודרש להוציא מהרשימה של המקום
הקודם - צריך להוציא אותו מהרשימה כי נכנס בדרך זיוף, אבל אז צריך
להוציא אותו גם מרשימת הבוחרים לכנסת.

היור' ז. ורהפטיג:

הקושי נובע מכך שאנו עורכים בחירות לשני
מוסדות על סמך פנקס בוחרים אחד, אעפ"י
שהסמכים שונים. אבל שר הפנים אומר שאין אפשרות טכנית לערוך שני פנקסי
בוחרים בפרדים, עכ"פ מה שנוגע לבחירות הקרובות. משום כך הצעתו הראשונה
של ח"כ אזניה להגביל זאת רק לשנת הבחירות הזאת מתקבלת על הדעת. שנית, אם
אנו מקפידים רק לגבי שנה זו - הרי לגבי הפנקס הקיים אין עוד חשש של זיופים,
כי הזמן כבר עבר, והחשש הוא רק בקשר לעררים. לגבי החשש הזה מוצעים שני
פתרונות: האחד של ח"כ שופמן ורוזנברג האומר למיין את העררים לכנסת לחוד
ולעיריות לחוד, ולגבי העיריות להקפיד על מספר חדשים שבהם גר אדם במקום
מסויים לפני ה-31 בדצמבר. באשר הפנים ואומר: שתי רשימות לא ייתכנו בגלל
קשיים טכניים.

מ. בגין:

גם לגבי הכנסת קובע מקום המגורים, ולא
אמרנו שאדם הגר בחיפה יכול בבחירות לכנסת
להצביע בתל-אביב, אם כי איפשרנו גישמות לגבי גבולות של נקודת-ישוב אחת.

ז. ורהפטיג:

אבל שם אין שום תנאים מגבילים, ואדם יכול
לבקש העברה לעיר אחרת בכל עת. הדבר תלוי
ברצונו של הבוחר בלבד.

ההצעה השניה אומרת: היות וקשה לערוך שתי
רשימות - ניתן את זכות הערר לכולם, הן לגבי הבחירות לעיריות והן לגבי
הבחירות לכנסת. ע"כ יסבלו מספר בוחרים שלא יוכלו לקיים את רצונם לעבור
מקום למקום גם לגבי ההצבעה לכנסת, ובלבד שיעבור בשלום ענין הבחירות.
לעיריות. במקרה זה צריך להבחין בין שאלת הערר ובין שאלת זמן המגורים.
לאחר שנקבל את העקרון של מגורים לפני ה-31 בדצמבר, נקבע את בעיית הזמן,
אם זמן מסויים של יום אחד או ששה חדשים.

ע. איכילוב:

הצעת אני כפופה להחלטה שתתקבל בנוגע
לזמן המסויים שלפני ה-31 בדצמבר. הצעת
אומרת: פנקס בוחרים אחד, אלא שהחוק מטיל על שר הפנים למחוק ממנו את אלה
שמאותו תאריך הודיעו שעברו ממקום למקום, לא רק ביחס לעררים אלא ביחס
לפנקס גופו.

היור' ז. ורהפטיג:

לאדם כזה לא תהיה אפוא זכות בחירה לשום
עיריה?

י.ש. רוזנברג:

בוודאי שלא. אין לו זכות בחירה במקום
הקודם כיוון שאינו גר בו עוד. אין לו גם
זכות בחירה במקום החדש כי בו הוא גר רק שבוע ימים.

ע. איכילוב:

הצעת ניתנת לביצוע והיא מהווה רק טרחה
טכנית. פנקס הבוחרים לחיפה, למשל, הוא
פנקס הבוחרים של חיפה מיינוס אותם אנשים שהודיעו שעברו משם. אין לי שום
התנגדות לכך שאנשים אלה יקבלו זכות בחירה במקום החדש שאליו עברו.

שר הפנים:

פרט לאותם אנשים שאנו חוששים שיעברו באופן
זדוני יש גם אנשים ישרים הדואגים לזכות
הבחירה שלהם ושעלינו להבטיח אותה להם. בבחירות הקודמות לכנסת היו 170 אלף
עררים שנמצאו צודקים. היות ובשנה האחרונה הקטינו או ביטלו את הקיצוב,
לא הודיעו אנשים רבים על שינוי כתובת, מפני שקודם עיקר הלחץ למסירת הכתובות
החדשות היה לגבי הרישום אצל החנוונים. כל מי שבא אפוא לערך, צריך לדרוש
תוך כדי הגשת הערר שירשמו אותו ברשם התושבים במקום מגוריו החדש, ולפי חוק
מרשם התושבים אחראי אדם אחיות פלילית אם הוא מוסר הודעה כזאת. כלומר:
דרישתנו מהאנשים איננה למסור היכן הם רוצים להצביע אלא היכן הם גרים למעשה.

שר הפנים:

אפשר להציע חוק שלפיו יש פנקס בוחרים לעיריות כשם שיש פנקס בוחרים לכנסת. זאת לא הציעה הממשלה. מה שהציעה הממשלה הוא שאת הפנקס הקיים לכנסת צריך להפוך ליסוד לבחירות הללו. לכך אפשר להוסיף גם את אלה שאינם אזרחים. מה שמציע ח"כ איכילוב הוא פנקס בוחרים נפרד לרשויות המקומיות. משום שאם אני אומר לאלפיים איש בחיפה: לא תבחרו לרשות המקומית בחיפה - אין זה אומר שאני מעביר אותם מחיפה לת"א, אלא אני צריך להעבירם לעשרות מקומות בארץ, ובכל אחד מהמקומות הללו שוב לרשום אותם, וזה אומר למעשה פנקס בוחרים חדש. לבחירות הקרובות דבר זה לא ייתכן טכנית. אני רוצה אפוא שיהיה ברור: מה שמציעים כאן זה למעשה פנקס נפרד לרשויות המקומיות, ואני חולק על הטענה שהקושי איננו רב כל-כך כפי שטוענים.

ס. בגין:

הבעיה המעניינת את כולנו היא: איך לתת יסוד לעררים שלא יתנו מקום להעברות סיטוניות. אינני חושד באף אחד, אבל להלכה זיופים ייתכנו, ולשם כך דרוש החוק.

ח. רובין:

לדעתי הבעיה היסודית היא בכך שלגבי הבחירות לכנסת אין מבחינה מהותית כל חשיבות היכן מצביעים. לגבי העיריות אליבא דכל הדעות לא צריך לחול אותו החוק הסובסטנטיבי. אני חושש שאין ברירה אלא שיהיה לחוק הפנקס לא נספח אחד בלבד, אלא נספח נוסף, אם אדם עבר למשל מקרית-שמונה לת"א ורוצה להצביע בת"א אבל זכות הבחירה שלו היא בקרית-שמונה - פירוש הדבר שיש שוני לגבי שתי ההצבעות. ההבדל בין שני הדברים הוא מהותי ולא טכני, ומן ההבדל המהותי הזה נובעים ההבדלים הטכניים.

משום כך אין לדעתי ברירה אלא לומר שעקרונות תתכן הפרדה. בדרך-כלל הייתי מציע שאדם יוכל לדרוש להצביע בבחירות לכנסת במקום בו הוא גר למעשה ושבו אין לו זכות לבחור לרשות המקומית כי לא גר בה ביום הקובע.

אשר לשנה זו, אני מציע כפשרה או לא לעשות הפרדה בעיריות אלא להתיר העברות לגבי הבחירות לכנסת בלבד.

שר הפנים:

ע"כ אתה מעניש מאה-אלף אזרחים ישרים ויותר, הגרים במקום מסויים שנה ויום, בגלל החשד הזה.

ח. רובין:

אם אני מעיז להציע זאת לגבי שנה זו, הרי זה בגלל טענתו של שר הפנים לגבי הקושי הטכני. ואם אפשר לחפש לכך הצדקה מוסרית - הרי זה בגלל אשמתו של האדם עצמו שלא רשם את שינוי כתבתו במרשם התושבים.

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מבקש להסיר מעל הפרק את השאלה העקרונית מה יהיה אחרי הבחירות הקרובות ולגבי הכנת שתי רשימות זכו'. אנו דנים עכשיו רק בשנת בחירות זו, ואת התיקון לחוק הבחירות אני מציע לעשות לגבי שנת בחירות זו בלבד.

ב. אזניה:

לכך אני מתנגד. אני מסכים שהתיקון בסעיף 11 בלבד יהיה לשנה זו, אבל לא בסעיפים האחרים.

היו"ר ז. ורהפטיג:

קודם החלטנו שלא לדון עכשיו בכל החוק, אלא רק בסעיפים אחדים בו שהם דחופים ביותר לבחירות של השנה. אם כך - נחליט שכל התיקונים שאנו מקבלים היום חלים רק על שנת בחירות זו.

מר ידין:

אבל ההגבלה לגבי שנת הבחירות הזאת היא רק בסעיף 11 ולא בסעיפים האחרים.

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מציע שכל הסעיפים שיתקבלו היום בוועדה ושיועברו לכנסת לקריאה שניה יחולו רק לגבי שנת בחירות זו.

ח. צדוק:

כולנו מסכימים שהתיקון בסעיף 11 יהיה לשנה זו בלבד, ולא צריך להחליט זאת באופן סיטוני לגבי הסעיפים האחרים. כשנדון בסעיפים האחרים נחליט אז אם אננו רוצים לקבוע זאת לשנה זו או כדבר קבוע.

ח. רובין:
תוכן הצעת אומר: כל המכסוכים בדבר ראשי
עיריות, צמידות וכו' - מוקפאים עד לאחר
הפגרה ולא גדון בהם עתה כלל. אין אני אומר להוריד זאת בכלל מעל הפרק,
אלא רק להקפיא זאת עד לאחר הפגרה, ובכך אינני מתכוון לפגוע באיש.

שר הפנים:
ברצוני להזכיר לחברים שאם הכנסת מסכימה
שחלק מהחוק בלבד יוגש היום לאישור - זה
אומר באופן אוטומאטי שכל שאר סעיפי החוק שלא מובאים היום לאישור בשאר
על שולחן הכנסת תלויים ועומדים, ולא יהיה צורך בהצעת חוק חדשה וכדומה.
מכאן שבהצעת היו"ר אין משום דחיה כוללת אלא רק דחיה ספיקול בסעיפים מספר
משום כך אין דבריו של ה"כ אזניה עומדים בסתירה לדברי היו"ר.

ב. אזניה:
אם כך - אין לי התנגדות להצעת היו"ר.

היו"ר ז. ורהפטיג:
עלינו לנסות ולהגיע לכלל הסכמה בסעיפים אלו
כדי לאפשר את הבחירות הקרובות השנה. אני
מפסיק עתה את הישיבה ונחדש אותה בשעה 2 אחר-הצהרים, והיא תימשך עד שלוש-נחמ
לאחר מכן נקיים ישיבה נוספת משעה חמש-וחצי עד שמונה. עד אז אני מבקש שהחבו
ידברו ביניהם כדי שנוכל למצוא מוצא של פשרה.

(הישיבה נועלה ב-10.50)